

Р.В. Пікус,
к.е.н., професор, професор кафедри страхування,
банківської справи та ризик-менеджменту,
КНУ імені Тараса Шевченка,
pikusruslana3@gmail.com

ДІЯЛЬНІСТЬ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТИТУТІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Процес глобалізації, лібералізації потоків капіталу, централізації та трансформації фінансової галузі призвели до формування інституційних і структурних груп, таких як системно важливі фінансові інститути. Системно важливі фінансові інститути зосереджують велику кількість капіталу, активів і пасивів, характеризуються системною пов'язаністю та складною структурою, а порушення в їх діяльності можуть призвести до величезних збитків для фінансової системи та економіки в цілому.

Велика Рецесія 2008-го року переконливо продемонструвала вирішальну роль системно важливих фінансових інститутів у можливості спричиняти кризові явища, які можуть охоплювати як одну країну, так і світ у цілому. Отже, виявлення, нагляд і регулювання діяльності системно важливих фінансових інститутів набувають особливої ваги. Для України актуалізуються завдання вибору ефективних методів ідентифікації та подальшого моніторингу діяльності системно важливих фінансових інститутів: необхідність обґрунтування критеріїв віднесення фінансових інститутів до системно важливих, розробка спеціальних заходів нагляду за ними [3].

Особливостям діяльності системно важливих фінансових інститутів на ринку фінансових послуг присвятили праці Бернарке Бен, Краснова І., Лавренюк В.В., Приказюк Н.В., Раджан Е. та Рагурам Дж., Трохименко В.І., Хі Су Рох та Ян Пак, Чень Чжоу, Ясир Анвар.

Системно важливий фінансовий інститут – це установа, яка може становити системний ризик для економіки країни внаслідок банкрутства чи погіршення її фінансового стану. Світові практики до таких інститутів відносять банки, інвестиційні компанії, брокерські фірми та страхові компанії. У вітчизняній практиці виокремлюють лише системно важливі банки та, в деякій мірі, страховики.

Основними завданнями системно важливих фінансових інститутів є: забезпечення стабільності фінансової системи країни; підвищення ефективності грошових відносин між суб'єктами ринку фінансових послуг; розподіл і перерозподіл валового внутрішнього продукту; підвищення добробуту та розвитку держави; отримання прибутку або інших видів зиску від здійснення власної діяльності.

Для ідентифікації системно важливих фінансових інститутів використовують 3 основні ознаки: розмір установи, взаємозв'язок з іншими суб'єктами на ринку та її заміність.

Можна визначити два види системно важливих фінансових установ: системно важливі банки та системно важливі страхові компанії.

Системно важливий банк – це банк, що відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи. Банкрутство системно важливого банку несе потенційні загрози та здатне спровокувати проблеми в банківській системі, негативно вплинути на фінансові ринки та реальний сектор економіки [1].

Ключовим показником в ідентифікації системної важливості є розмір. Чим більшим є банк, тим вагомішим є розповсюдження впливу раптового вилучення послуг цього банку й тим більша ймовірність того, що його тяжке становище або банкрутство стане причиною руйнування фінансових ринків і систем, у яких він здійснює свою діяльність, і, отже, вплине на функціонування економіки. Фактор розміру широко вимірює об'єм банківської діяльності національних системно важливих банків у межах банківської системи й економіки країни й, отже, забезпечує якісне визначення потенційного системного впливу в тому випадку, якщо банк збанкрутує [6].

Найбільший буфер системної важливості визначено для Приватбанку – 2 %, для інших великих банків цей показник складає 1,5 %, для усіх інших банків значення буферу становить 1 % [2].

Основними напрямками удосконалення діяльності системно важливих банків має стати регулювання їх діяльності, а саме розробка нормативної бази, підвищення вимоги до регулятивного та додаткового капіталів і до нормативів ліквідності, розробка додаткових інструментів, які сприятимуть виявленню потенційно проблемних активів.

Системно важливі страхові компанії – це клас системно важливих фінансових установ, що мають високий рівень ринкової концентрації, взаємозалежності і, отже, їх банкрутство може вплинути на фінансову стабільність країни.

З урахуванням існуючого вітчизняного законодавства запропоновано такі індикатори системної важливості, як обсяг сукупних активів, обсяг сукупних зобов'язань, обсяг страхових резервів страховика та рівень концентрації на ринку.

Український страховий ринок знаходиться на етапі повільного розвитку, що може слугувати причиною відсутності чітких підходів до визначення системно важливих страховиків.

У вітчизняному нормативно-правовому забезпеченні відсутні як індикатори системної важливості, так і в цілому відповідна законодавча база щодо системно важливих страховиків. Тому в контексті страховиків потрібно розробити відповідну нормативно-правову базу, яка б регулювала та могла ефективно впливати на діяльність системно важливих страхових компаній.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність». Остання редакція від 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/Laws/show/2121-14#Text>.
2. Індикатори для розрахунку показника системної важливості. НБУ. URL: [Indicators_calculating_indicator_si.pdf \(bank.gov.ua\)](https://bank.gov.ua/Indicators_calculating_indicator_si.pdf).
3. Карпюк К.І. Класифікація фінансових інститутів та їх місце в економічних системах. URL: [file:///C:/Users/06602/Downloads/230-237 %20\(1\).pdf](file:///C:/Users/06602/Downloads/230-237%20(1).pdf).
4. Краснова І., Лавренюк В. Сутність та критерії ідентифікації системно важливих банків. 2015. URL: file:///C:/Users/06602/Downloads/Vnbu_2015_5_9.pdf.
5. Лавренюк В.В. Іноземний досвід регулювання системно важливих банків. *Ринок цінних паперів*. 2015. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=rcpu_2015_3-4_11.
6. Приказюк. Н.В. Компаративізм понять «системно важливі» та «системоутворюючі фінансові інститути». 2017. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/komparativizm-ponyatii-sistemno-vazhnye-i-sistemobrazuyushchie-finansovye-instituty/viewer>.

УДК 332.1:336.74

А.А. Плоскіна,
студентка 1 курсу магістратури
факультету економіки та управління,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
andrianaploskina147@gmail.com
науковий керівник – О.В. Борисюк,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

Валютна політика важлива для будь-якої країни, оскільки вона допомагає впоратися з інфляцією, підтримати економічне зростання, сприяти міжнародній торгівлі, підтримувати фінансову стабільність і реагувати на зовнішні економічні потрясіння. Тому дослідження валютного регулювання необхідно здійснювати регулярно.